

Kulluk Rehberi

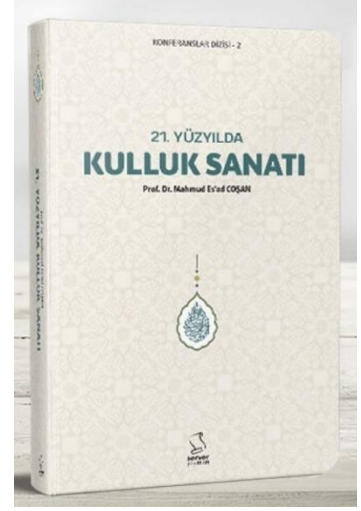
21. Yüzyılda Kulluk Sanatı, Prof. Dr. Es'ad Coşan, Server Yayınları, 2018

ISBN9789752420502

Esmanur Çakar¹

Elimizdeki 21. Yüzyılda Kulluk Sanatı adlı eser Mahmud Es'ad Coşan'ın 1990-1997 yılları arasında muhtelif yerlerde yaptığı konferans ve konuşmalarının derlemesinden oluşmaktadır. Kitap 229 sayfa ve on üç bölümden oluşmaktadır.

Mahmud Es'ad Coşan 1938 yılında Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde dünyaya gelmiştir. Babası Hâfız Halil Necati Efendi 1942 yılında çocuklarının tahsili için İstanbul'a göç etmiştir. Müellif Mahmud Es'ad Coşan, eğitimini burada almış ve çocuk yaştan itibaren Nakşibendî-Hâlidî

şeyhlerinden Serezli Hasib ve Abdülaziz Bekkine Efendilerle tanışmış, sohbet meclislerine katılmıştır. Abdülaziz Bekkine'nin vefatından sonra Mehmet Zâhid Kotku'ya intisap etmiştir. 1960 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi bölümünden mezun olmuş ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Klasik-Dînî Türkçe Metinler Kürsüsü asistanlığını kazanmıştır. 1962 yılında ilahiyat doktoru, 1972 yılında doçent ve 1982 yılında profesör olmuştur. Emekli olduğu 1987 yılına kadar aynı üniversitede Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü anabilim dalı başkanı görevini sürdürmüştür. 1977-1980 yılları arasında Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Hümaniter Bilgiler dersleri vermiştir. Ayrıca üniversiteye intisap etmesinden emekliliğine kadar geçen süre içerisinde Millî Eğitim Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde kurulan çeşitli komisyonlarda üye olarak çalışmıştır. 1980 yılında Mehmed Zahid Kotku'nun vefatının ardından onun yapmış olduğu irşad faaliyetlerine devam etmiştir. Bu maksatla ders ve sohbet halkaları oluşturmuştur. *İslâm, Kadın ve Aile, İlim ve Sanat, Gül çocuk, Panzehir* gibi dergilerde başyazılar yazmıştır. Uluslararası frekansta yayın yapan Akra FM radyosunun ve yerel yayın yapan Ak

¹ Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, esmanurcakar.00@gmail.com

(Bu yazı Young Academia ve Server Genç Hanımlar Derneği iş birliğinde Dr. Kemal Yavuz Ataman yönetiminde "Küresel Düşünme Yazarlık Atölyesi" kapsamında üretilmiştir.)

TV'nin kurulmasında rol almıştır. Hakyol Eğitim Yardımlaşma ve Dostluk Vakfı, İlim Kültür ve Sanat Vakfı, Sağlık Vakfı, İlim Kültür Ahlâk ve Çevre Derneği ile Hanımlar Derneği gibi çeşitli vakıf ve derneklerin oluşumuna katkı sağlamıştır. Avrupa, ABD, Orta Asya ve Avustralya'ya defalarca giderek eğitim programlarına katılmıştır. Avustralya'da bir cami açılışına giderken geçirdiği trafik kazası sonucu 4 Şubat 2001 tarihinde vefat etmiştir. Fâtih Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Eyüp Sultan Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Aydınlığa Davet

“Allah’a hamd ü senâlar olsun, bizi Müslüman eyledi.” cümlesiyle başlar kitap. İman en büyük nimettir. Fakat kişi ‘ben Müslümanım’ demekle işi bitmez. Müslümanın görevleri vardır. Bu görevlerden biri de insanları doğru yola davet etmektir. “Karanlık bir yerde, doğru yolu bulmuş bir insanın karanlıktakilere; ‘Bu tarafa gelin, doğru yol burasıdır, çıkış buradandır!’ diye seslenmesi gibi seslenme görevimiz vardır.”² diyen müellif, İslâm’ı savunmanın bugün bizim omuzlarımızda olduğunu ve bunun da ilim ile yapılabileceğini ekler. Mahmud Es’ad Coşan, “Aletimiz ilimdir ama ilim başlı başına bir fazilet değildir. İlmi kullanım tarzı insana fazilet getiriyor. İlmi öğreneceğiz, kendimiz yaşayacağız, sonucunu alacağız; ondan sonra ilmi öğreteceğiz, İslâm’ı savunacağız.”³ sözleriyle de ilmin işlevini dile getirir.

Ardından müellif, başka dine mensup kişilerin de uzun incelemeler sonucu İslâm dinini seçmelerinden bahseder. Onlar, İbrahim Aleyhisselam’ın Allah’ı bulması gibi günümüzde bulunan bütün fikir akımlarını inceledikten sonra İslâm’ı bulurlar. Karanlıktan aydınlığa çıkarlar.

Muhabbet Dini

İslâm büyük ölçüde sevgi dinidir. İslâm, öncelikle muhabbetullah; Allah’ı sevmek, muhabbeti-i Rasûlullah; Rasûlullah’ı sevmektir. Allah’ın dininin yayılması için cihadı sevmektir. Allah’ın rızasını kazanmak için şehadeti sevmektir. İman, Allah’a ve Resûlüne duyulan sevgiyi her şeyin üstünde tutmaktır. Sonra mü’minlerin birbirini kardeşi olduğu için sevmesidir. “Mehmet Zahid Kotku Hocamız ‘İyi ki şu ziyaretlerimiz var! Bunlar da olmasa hâlimiz ne

---

² Mahmud Es’ad Coşan, *21. Yüzyılda Kulluk Sanatı*, Server Yayınları, İstanbul, 2018, s. 12.

³ Mahmud Es’ad Coşan, a.g.e. s. 20.

olacak bilmem!’ derdi.”⁴ Sahabe-i kirâm da birbiri ile musafahalaşırken ‘gel bir müddet imanlaşalım’ demişlerdir.

İnsan güzel kokuyu, lezzetli yemeği de sever. Fakat bu sevgiler ölçü dairesinde olmalı, aşırıya kaçmamalıdır. Dünya sevgisine dalıp Yaradan unutmamalıdır. Müellif bu konuda gülü misal verir. İnsan gülü koklar ve mest olur. Gülü sever fakat asıl sevgi gülü yaratana gider. Kara topraktan rengi ve kokusu eşsiz olan gülü çıkartan Allah’a gider asıl övgüler.

Asıl Vazifemiz Allah’ın Rızasını Kazanmaktır

Bir hadîs-i şerifte iki göze cehennem ateşinin değmeyeceğinden bahsedilir.⁵ Bunlardan birincisi hudutlarda İslâm âlemini düşmandan korumak için dikkatle nöbet tutanın gözüdür. Diğeri ise tenhada Allah korkusundan ağlayan gözdür. Hudutlarda nöbet tutmak sadece maddi anlamda değildir. Aynı zamanda mânevî kalelerde İslâm âlemine, dinine, imanına, irfanına hücum olmaması için nöbet tutmaktır. Bunun için de zamanında gerekli önlemler alınmalıdır. Müellif kitabında bu konuya dikkat çeker, yakın tarihten ve günümüzden örnekler vererek neler yapılabileceği konusunda Müslümanlara yol gösterir.

Terbiye edilecek insan ham bir malzemedir. Kişinin hem bedeninin hem de ruhunun eğitilmiş, ilim ve irfanla dolu olması gerekir. Müslüman hem mânevî anlamda İslâm’ı müdafaa etmelidir hem de maddî anlamda kendini geliştirmeli, her ne meslek yapıyorsa en iyi şekilde yapmalıdır. Müellifin tabiri ile alanında parmakla gösterilen, aranan adam olmalıdır. Bazen tek bir insanın milyonları kurtarabileceği unutulmamalıdır.

İslâm dini, yapılmayan şeylerden dolayı ‘Niye bunu yapmadın?’ diye insanı mesul tutar. Görevimiz yalnızca kendimize yararlı olmak değil başkalarına da fayda sağlamaktır. Burada belirtmek gerekir ki bu dünyada kazanılan mal, mülk, şan ve şöhret bu dünyada kalır. Bu yüzden kişi gerektiğinde elde ettiği malı da Allah yolunda harcamaktan çekinmemelidir.

Yaptığımız tüm işlerde asıl vazifemiz Allah’ın rızasını kazanmaktır. Bu bağlamda ibadet de bir meslektir, bir sanattır. Dünya ve ahiret işlerinde itidal sağlanmalı bir kuşun iki kanadı gibi dengede tutulmalıdır.

---

⁴ Mahmud Es’ad Coşan, *a.g.e.*, s. 119.

⁵ Tirmizî, *“Fezâilü’l-cihad”*, 12,r.1639; *Begavî, Şerhü’s-sünne*, X, 355, r. 2620; Heysemî, *Mecme’u’z-zevaid*, V, 288, r. 9488-9; Münâvî, *Feyzü’l-kadîr*, IV, 368, r.5647; Ali el-Müttakî, *Kenzü’l-ummâl*, III, 141, r. 5875; Rânûz, 320. Bk. Ebû Ya’lâ, *Müsned*, VII, 307, r. 4346; Beyhakî, *Şu’abu’l-îmân*, II, 232, r. 775; Makdisî, *Muhtâre*, VI, 187, r. 2198.

Hür İnsan

Kur'an-ı Kerim 'elhamdülillah' diyerek başlar. İnsan hamd etmelidir. Kul olduğunun ve yaratılmış her şeyin Allah'tan olduğunun idrakine varmalıdır. Geçici olana değil ebedi olana bağlanmalıdır.

Hür insan, dünyadan varlığını koparmış, dünya malından elini eteğini çekmiş, dünyalık yönden birisinin emri altında olmayan kişidir. Hür insan, dünyanın bir imtihan yeri olduğunu bilir ve yalnızca Allah'a kulluk yapar. Bu yüzdendir ki hürriyetin heykeli dikilecek önderleri ancak mutasavvıflardır. Zira onlar dünyaya kıymet vermeyen kişilerdir. Müellifin de dediği gibi dünya ehli olursan onunla beraber helak olursun. Âhiret ehli olursan âhiretle beraber kurtulursun.⁶

Yüzde Yüz Başarı İçin

Mahmud Es'ad Coşan, eserinde hanımlara da yer vermeyi ihmal etmez. "Nüfusun yarısı erkek, yarısı kadın. Sırf erkekler yüzde yüz kâmil insanlar olsalar yüzde elli kazanç olacak. Ama yüzde elli kadınlar da kâmil kadınlar olurlarsa o zaman başarımız yüzde yüz olacak"⁷ diyerek hanımların da eğitimine önem verilmesini belirtir. Eşlerin de birbirine olan sevgi ve muhabbetinin hem görev hem de sevap olduğunu zikreder.

Müellif bu bağlamda "Dünyayı adamların idare ettiği söylenir. Fakat perde arkasından kadınlar yönetir. Kadınları ise çocuklar yönetir. O halde dünyayı çocuklar idare ederler." diyerek çocukların eğitimine de çok önem verilmesi gerektiğini belirtir.

Sonuç

21. Yüzyılda Kulluk Sanatı adlı kitap adından da anlaşılacağı gibi günümüz insanına iyi bir kul olmanın yollarını göstermektedir. İslâm çok yönlü bir dindir. Müellif de bu kitabında, bir Müslüman nasıl olmalı konusuna her yönden açıklık getirmekte, ibadetlerimizde, günlük ilişkilerimizde, iş hayatımızda ve daha birçok konuda okuyucuya yol göstermektedir.

Müellif, farklı hayatlardan, farklı dinlerden ve ülkelerden örnekler vererek okuyucunun merakını cezbetmekte, ayrıca konunun daha iyi anlaşılması için çabalamaktadır. Konu bağlamında bir yandan âyet ve hadisleri zikrederken öte yandan Yunus Emre, Eşrefoğlu, Mevlâna ve Necip Fazıl gibi şairlerin şiirlerine yer verir.

---

⁶ Mahmud Es'ad Coşan, *a.g.e.* s. 96.

⁷ Mahmud Es'ad Coşan, *a.g.e.* s. 123.

Kitap, farklı tarih ve yerlerde yapılan çeşitli konuşmalardan oluşur. Hem içeriği hem de kullandığı sade ve anlaşılır dil ile her kesimden okuyucuya hitap eder. Ayrıca her bölümün başında bulunan QR kod ile ilgili konferansın aslını dinleme imkanını okuyucuya sunması yönüyle de kıymetli bir eserdir.